

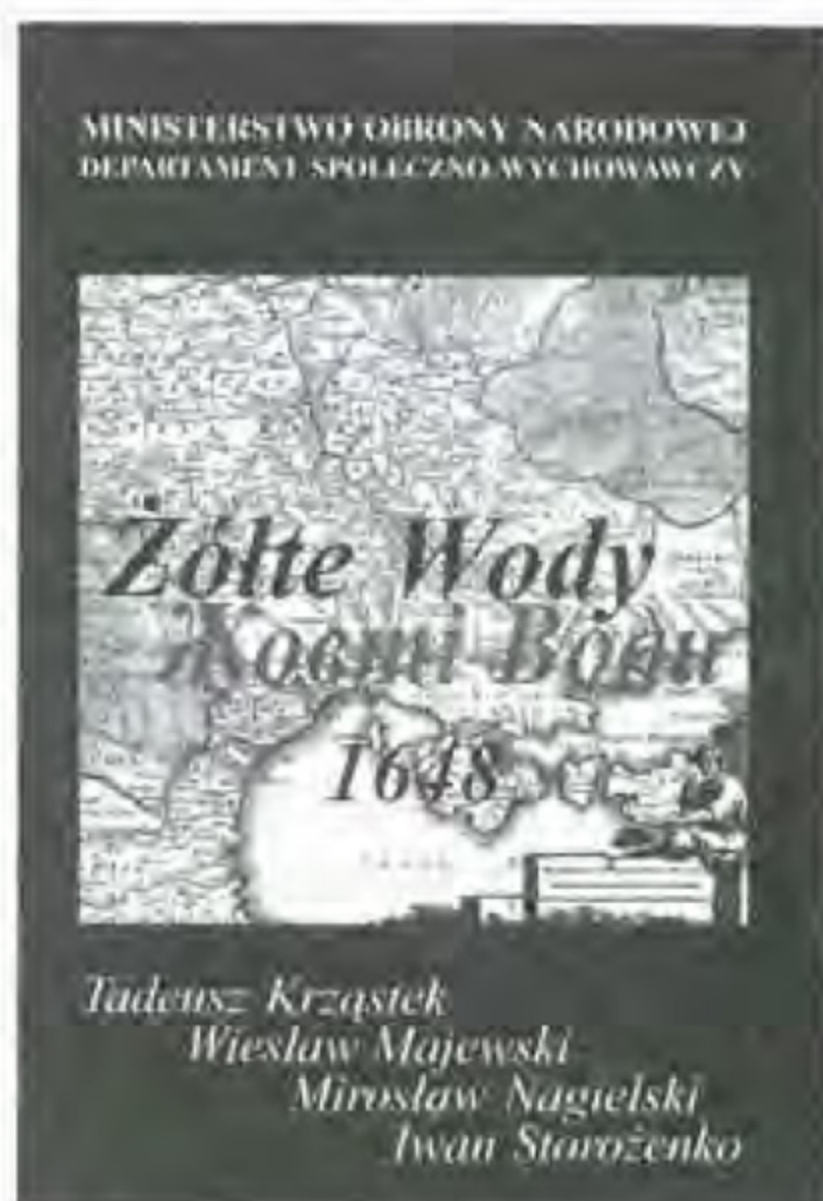
ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ ОЧИМА ПОЛЬСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Серед розмаїття новинок наукової і науково-популярної літератури з історії, представлених нині на полицях польських книгарень, нашу увагу привернули два видання – колективна праця „Жовті Води – 1648” і брошура „Замостя – Комарів 1920”^{*}. Передусім в очі впала не так добра поліграфія, що, зрештою, є звичним на книжковому ринку наших сусідів, а чи двомовність текстів – це тепер теж дедалі частіше практикується в науковій літературі, як те, що своєю появою обидва видання завдячують Департаментові суспільно-виховної роботи Міністерства оборони Польщі. Погодьмося, для українців допоки це дуже незвично.

У першій з названих праць польські військові історики звернулися до теми трагічної для поляків Жовтоводської битви, не прагнучи штучно згладити гострі кути, що утворилися між українською і польською історіографією.

Щобільше, на сторінках видання, фінансованого МО Польщі й надрукованого польською та українською мовами, надана можливість висловити „точку зору Києва”. Це з успіхом зробив визнаний фахівець з військової історії України, зокрема воєнних операцій періоду Національно-визвольної війни, Іван Стороженко. Так реалізується мета праці, декларована відділом громадянської просвіти Департаменту суспільно-виховної роботи МО Польщі у вступному слові: надати можливість „читачам в обох країнах пізнати цікаві історичні події, а також погляди істориків”, адже „з кривавих розділів спільної історії обидва, вільні сьогодні народи, повинні зробити відповідні висновки”. Безперечно, такий підхід сприятиме розширенню конструктивного діалогу між обома народами (зокрема їхніми військовиками), що є єдиним, вистражданим віками, шляхом до порозуміння, злагоди, добросусідських взаємин і зближення України та Польщі.

Зацікавлений читач, а його бачать видавці передусім серед офіцерів і солдатів Війська Польського та Збройних Сил України, бійців спільного українсько-польського батальйону миротворчих сил ООН, гортаючи сторінки цього грубенького тому, порине у світ гордовитого лицарства, степової вольниці, пуститися в мандри нелегкими, кривавими дорогами польсько-українського протистояння першої половини XVII ст. Значно доповнить його знання про події тієї далекої минувшини дбайливо дібраний і упорядкований ілюстративний

^{*} Krzastek T., Majewski W., Nagielski M., Storożenko I.S. *Żółte Wody: Жовті Води. – 1648.* – Warszawa, 1999. – 318 s.; Krzastek T. *Zamość – Komarów 1920: Замостя – Комарів 1920: Polska i Ukraina w 1920 r. w walce o wspólne wartości.* – Warszawa, 2000. – 48 s.

матеріал книжки, що налічує 190 кольорових і чорно-білих ілюстрацій. Велика частина з них – це світлини музейних пам'яток, тогочасних архітектурних споруд, історичних місць, мистецьких творів на козацьку тематику. Особливо доцільним є залучення до видання 12 майстерно виконаних планів битв.

Праця поділяється на п'ять частин, що мають характер самостійних досліджень, об'єднаних тільки тематично. Перша й друга – „Жовті Води” та „Битва на Жовтих водах” (авторства В.Маєвського й І.Стороженка) взаємно доповнюють одна одну і є, сказати б, „схрещенням” новітніх поглядів польських і українських істориків на цю відому історичну подію. Невелика третя частина – „Історичні джерела” (автор М.Нагелський) цінна тим, що надає читачеві можливість самостійно ознайомитися зі свідченнями безпосередніх учасників та очевидців подій. І, нарешті, дві прикінцеві частини – „Фортеця Кодак” і „Біографії” належать перу відомого польського військового історика полковника Т.Кшонстка. Насичені фактажем, здебільшого маловідомим загалу, вони читаються з особливим інтересом.

Тадеуш Кшонстек є також і автором брошури „Замостя – Комарів 1920”. Вона виглядає пристойно в товаристві щойно оглянутої ошатної і добротної праці не тільки за оформленням, а й за рівнем опрацювання історичного матеріалу. Науковець давно й плідно працює над проблематикою польсько-російської війни 1919 – 1920 рр. і польсько-українського військово-політичного союзу цього періоду. Ще 1995 року у Варшаві з'явилося друком його ґрунтовне дослідження „Польсько-російська війна 1919 – 1920 рр.” А в 1998 р. полковник Т.Кшонстек виступив військовим консультантом польсько-українського фільму „Нелегке братерство” – про союз Ю.Пілсудського й С.Петлюри. Ця спільна робота наших документалістів була показана на телебаченні обох держав і дістала схвальний відгук серед науковців України та Польщі.

Юрій САВЧУК